

Omkostningsvurdering af Aggression Replacement Training (ART)

April 2016

Publikationen er udgivet af
Socialstyrelsen
Edisonsvej 18, 1.
5000 Odense C
Tlf: 72 42 37 00
E-mail: info@socialstyrelsen.dk
www.socialstyrelsen.dk

Forfatter: Center for Data, Analyse og Metode

Udgivet 27-04-2016

Download eller se sti til rapporten på www.socialstyrelsen.dk.
Der kan frit citeres fra rapporten med angivelse af kilde.

Indholdsfortegnelse

Kort om metoden	4
Input og antagelser	4
Scenarietpecification	5
Resultater	7
Følsomhedsanalyser	8
Bilag A: Modellen for omkostningsvurderinger	10

Kort om metoden

Aggression Replacement Training (ART) er et manualbaseret program, der har til formål at mindske aggressiv adfærd blandt børn og unge. Metoden arbejder med at skabe en højere grad af empati og bedre selvværd blandt børn og unge, der er i risiko for at udvikle alvorlige adfærdsmæssige problemer.

ART er et multimodalt program, hvilket betyder, at der i forløbet arbejdes med flere komponenter samtidigt. De tre komponenter er hhv.

- Træning af sociale færdigheder
- Træning af selvbeherskelse
- Træning af evnen til at ræsonnere moralsk

Et ART-forløb består af 30 timers gruppetræning. Hver komponent trænes én time om ugen, og et forløb varer 10 uger. ART-forløbene gennemføres af et træner-team bestående af to trænere, som i fællesskab gennemfører undervisningen.

Input og antagelser

Kilder

Omkostningsvurderingen er lavet på baggrund af de tilgængelige oplysninger om ART på:

- Vidensportalen¹
- CFK's² evaluering af implementeringen af ART på to institutioner³

For at få mere viden om metoden og praksiserfaringerne med den, er der blevet gennemført interviews med det relevante fagkontor i Socialstyrelsen samt en ART-træner fra Hedeboencentret i Herning kommune.

Modenhed og analyse-mæssige udfordringer

ART er implementeret i flere lande herunder USA, Sverige, Norge og Danmark. I Danmark har der dog ikke været en systematisk udbredelse af metoden. Metoden er i højere grad implementeret på enkelte institutioner rundt omkring i landet snarere end hele kommuner. Der er derfor ikke nøjagtig viden om, hvor udbredt metoden er, og hvordan man helt konkret arbejder med metoden på de forskellige institutioner, og hvilke erfaringer de har gjort sig. Der er ligeledes heller ikke én bestemt institution i landet, hvor man uddanner ART-trænere, og derfor kan prisen og delvist også indholdet af undervisningen variere.

I kraft af ovenstående forhold bygger denne omkostningsvurdering på et idealtypisk scenarie om, hvordan man **bør** arbejde med metoden.

¹ <http://vidensportal.dk/temaer/udadreagerende-adfaerd/indsatser/art-aggression-replacement-training>

² CFK: Center for Folkesundhed og Kvalitetsudvikling, Region Midtjylland

³ <http://www.cfk.rm.dk/aktuelt/nyheder/nyhedsarkiv/cfk-nyheder-2014/cfk-har-evalueret-implementering-af-det-kognitive-behandlingsprogram-art/>

Scenarietpecification

Generelle antagelser

Omkostningsvurderingen er beregnet ud fra et scenarie om, at en ny institution igangsætter ART. Institutionen etablerer et team på 4 ART-trænere. To af trænerne er de primære trænere, som kører ART-forløbene, mens de øvrige 2 trænere udgør et vikarteam. Etableringen af et vikarteam anbefales af Socialstyrelsen og Region Midtjylland samt i de norske og danske evalueringer af ART.

Et ART-forløb varer 10 uger, og det forventes derfor, at et træner-team kører 4 hold om året (40 uger). Et ART-team kan arbejde med 6 børn og unge ad gangen.

Det forventes, at 5 ud af 6 deltagere gennemfører forløbet, hvilket svarer til et årligt antal deltagere på 24 pr. team, hvoraf 20 forventes at gennemføre forløbet. Gennemførelsesprocenten er estimeret på baggrund af CFK's evaluering af institutionerne 'Grenen' og 'Koglen' samt Hedebocenteret erfaringer.

Det forventes, at institutionen drifter indsatsen i 5 år.

Forberedelse

ART er en metode, der hurtigt kan implementeres. Metoden kræver "kun", at organisationen beslutter sig for at arbejde med den og får uddannet ART-trænere. Dog er det vigtigt, at man gør det klart for hele organisationen, at der arbejdes med ART, og at den fornødne opmærksomhed og organisatoriske støtte til arbejdet sikres i resten af organisationen. Dette gøres typisk med møder og orientering f.eks. ved personalemøder. Dette er ikke noget man med rimelighed kan kvantificere, da det kan være forskelligt, hvordan det gøres, og om det i det hele taget gøres i praksis.

Uddannelse

Hedebocenteret er valgt som uddannelsessted, da institutionen har mange års erfaring med både ART-træning samt med uddannelse af ART-trænere. Hos Hedebocenteret koster uddannelsen 14.100 kr. inkl. materialer og fortæring.

Uddannelsen foregår over flere måneder, og indeholder i alt 7 undervisningsdage:

- Første del: 4 dages uddannelse
- Anden del: 3 dages uddannelse
- Sidste del: 1 dags afsluttende praktisk prøve

Derudover indgår det også som en del af undervisningsforløbet, at underviserne senere holder en vejledningssession med trænerne. Det kan enten ske ved observation af trænerne eller via et skype-/videomøde. Uanset hvilken form vejledningssessionen har, er den inkluderet i uddannelsesprisen, og institutionen skal dermed ikke betale for eventuelle transportomkostninger mm.

Imellem de tre uddannelsesmoduler skal deltagerne varetage træning i programmets tre hovedkomponenter på egen hånd. Det kan være forskelligt, hvor meget og hvordan dette gøres, og derfor er det ikke noget som med rimelighed kan kvantificeres. Institutionerne bør dog medregne ekstra tid- og ressourceforbrug til træning mellem modulerne.

I omkostningsvurderingen er der derudover blevet beregnet omkostninger til transport, overnatning ved første og anden del af uddannelsen, timeløn i forbindelse med uddannelsesforløbet samt time- og dagpenge i forbindelse med overnatningerne.

Endvidere antages det, at kommunen skal uddanne ART-trænere hvert andet år pga. en hyppigere medarbejderudskiftning på institutioner som arbejder med tungere socialt udsatte målgrupper⁴.

I dette scenarie uddannes der dog udover de 2 ART-trænere også 2 ART-vikarer ved opstart af indsatsen, og der vil derfor i nogle tilfælde ikke være behov for at uddanne 4 nye medarbejdere hvert andet år. De beregnede omkostninger er derfor sat tilpas højt til, at de formentlig ikke vil blive højere, og institutioner med mindre hyppig personaleudskiftning vil derfor kunne have lavere omkostninger per deltager.

Drift af indsatsen

ART-trænerne har oftest en pædagoguddannelse og er typisk ansat på institutioner (åbne, sikrede, delvist lukkede, etc.). Dette scenarie bygger på, at ART-trænerne er uddannet pædagoger, og arbejder på forebyggelses- og dagbehandlingsområdet. Endvidere antages det, at institutionen ledes af en pædagogisk uddannet leder.

ART-trænerne underviser i fællesskab 3 timer om ugen. Derudover kommer 2 timer pr. ART-træner til forberedelse, drøftelser og koordinering. Dette betyder, at hver ART-træner bruger 5 timer ugentligt, og et team med 2 ART-trænere bruger dermed til sammen 10 timer. Derudover er der afsat 1 time ugentligt til institutionslederen. Det forventes at lederen vil bruge denne time på, at understøtte ART-trænernes forberedelse, drøftelser og koordineringsopgaver. Omregnes dette til timetal, så bruger én ART-træner årligt 200 timer på at arbejde med ART, mens institutionslederen bruger 40 timer.

Udstyr og materialer

ART-træningen kræver et lokale, som træningen kan foregå i. Selve træningen indeholder oplæg, rollespil, modellering etc.. Der er derfor beregnet omkostninger til indkøb af et whiteboard samt whiteboardmaterialer (tuscher etc.). Derudover skal der bruges almindelige skolemateriale som papir, blyanter, farver, karton etc. Det er ikke noget som med rimelighed kan kvantificeres, og indgår derfor ikke i omkostningsvurderingen.

Øvrige omkostninger

ART-netværket i Danmark afholder årligt et netværksmøde for alle, der arbejder med ART, eller på anden vis har en berøring med metoden. Der er typisk en brugerbetaling til arrangementet (i 2015 var den på 500 kr. pr. deltager). I omkostningsvurderingen er medregnet omkostninger til deltagelse på det årlige netværksmøde (både brugerbetaling samt transportomkostninger). Det antages, at hele teamet deltager på netværksmødet dvs. både ART-trænerne, vikarerne samt institutionslederen.

Tilskud

Der ydes ikke tilskud til opstart eller drift af ART.

⁴ Jf. Socialstyrelsens fagekspert er der hyppigere medarbejderudskiftning på institutioner som arbejder med tungere og udadreagerende målgrupper.

Resultater

Her præsenteres resultaterne baseret på de ovenstående input og antagelser. Scenariet bag beregningen ses i tabel 1.

Tabel 1 - Kvantitativt omkostningsestimat

Antal driftsår	5
Antal gennemførte deltagerforløb pr. år	20

Det samlede kvantitative omkostningsestimat ses i tabel 2.

Tabel 2: Kvantitativt omkostningsestimat

Omkostning	
Omkostninger pr. påbegyndt deltagerforløb	11.345 kr.
Omkostninger pr. gennemført deltagerforløb	13.614 kr.

Et ART-forløb koster 11.345 kr. pr. deltager der påbegynder et forløb, og 13.614 kr. pr. deltager der gennemfører et forløb. Samtlige omkostninger tilfalder kommunen/institutionen.

I tabel 3 ses en opgørelse over den samlede omkostningsvurdering pr. gennemført forløb – dvs. både det kvantitative omkostningsestimat og de ikke-quantificerede omkostninger.

Tabel 3: Samlet overblik over omkostningerne

Omkostningselement	Kvantitativt omkostningsestimat, pr. gennemført deltagerforløb	Ikke-quantificerede omkostninger
Forberedelse	0 kr.	
Uddannelse	4.941 kr.	Ekstra træning
Drift af indsatsen	7.928 kr.	
Investeringer	78 kr.	Skolemateriale
Øvrige omkostninger	667 kr.	
Tilskud	0 kr.	
<i>I alt</i>	<i>13.614 kr.</i>	

Resultatet viser, at drift af indsatsen udgør knap 60 pct. af de samlede omkostninger per deltager, mens udgifter til uddannelse udgør hovedparten af de resterende omkostninger.

Følsomhedsanalyse

Resultaterne beskrevet ovenfor er afhængige af de antagelser, som er valgt i scenariespecifikationen, eksempelvis i forhold til driftsperiode, og lønniveau.

I scenarieberegningen antages det, at ART-trænerne er pædagogisk uddannede, men ART-trænerne kan også være psykologer eller socialrådgivere, jf. Vidensportalen.

Tabel 4 viser resultatet for de samlede kvantitative omkostninger ved valg af andre faggrupper som ART-trænere – alle andre antagelser i omkostningsvurderingen er uændrede.

Tabel 4. Følsomhedsanalyse ved ændring i lønniveau

Omkostning	Pædagog	Socialrådgiver	Psykolog
Omkostninger pr. gennemført deltagerforløb	13.614	13.524	15.635

Analysen viser, at der prismæssigt ikke er en nævneværdig forskel på, om ART-trænerne er pædagoger eller socialrådgivere. Derimod stiger omkostningerne med ca. 40.000 kr. årligt ved ansættelse af psykologer som ART-trænere.

I omkostningsvurderingen er det antaget, at et ART-team arbejder med 6 deltagere pr. forløb, og at 5 ud af 6 deltagere gennemfører forløbet. Afhængig af institutionsstørrelsen kan der være forskelle på, hvor mange deltagere de kan rumme og få til at deltage i ART-forløbene. Derfor er der lavet en følsomhedsanalyse af de kvantitative omkostninger ved at køre større eller mindre hold.

Tabel 5. Følsomhedsanalyse af ændring i holdstørrelse

Omkostning	4 deltagere pr. forløb	6 deltagere pr. forløb	8 deltagere pr. forløb
Omkostninger pr. gennemført deltagerforløb	20.421	13.614	10.211

Resultatet viser, at omkostningerne pr. deltagerforløb vil stige og falde afhængigt af størrelsen på holdene.

I scenariet for omkostningsvurderingen er levetiden på uddannelse sat til 2 år, jf. at der erfaringsmæssigt ses en hyppigere medarbejderudskiftning på denne type institutioner. Tabel 6 viser omkostningsestimatet ved en medarbejderudskiftning hvert tredje år frem for hvert andet år.

Tabel 6. Følsomhedsanalyse af ændret levetid på uddannelsen.

Omkostning	
Omkostninger pr. gennemført deltagerforløb	12.031 kr.

Det ses, at omkostninger kan nedbringes med omkring 1.500 kr. per deltager, hvis uddannelsens levetid forøges med et år.

I tabel 7 vises omkostningsestimatet ved et scenarie, hvor man uddanner 4 ART-trænere i implementeringsåret, og efterfølgende kun uddanner 2 trænere hvert andet år (i stedet for 4).

Tabel 7. Følsomhedsanalyse ved ændret antal uddannede ART-trænere i driftsperioden.

Omkostning

Omkostninger, pr. gennemført deltagerforløb	12.807 kr.
---	------------

Resultatet viser en mindre besparelse i omkostningerne ved at uddanne færre ART-trænere i driftsperioden.

Bilag A: Modellen for omkostningsvurderinger

Socialstyrelsens model for omkostningsvurderinger baserer sig på følgende principper:

Budgetøkonomisk opgørelse

Omkostningsvurderingens fokus er på de faktiske udgifter forbundet med opstart og drift af en given indsats eller metode, dvs. der er tale om en budgetøkonomisk opgørelse. Det betyder bl.a., at omkostningerne opgøres ekskl. moms, i det omfang den pågældende aktør er fritaget for betaling heraf, hvilket normalt gør sig gældende for offentlige myndigheder. Udgifterne opdeles på de centrale aktører - typisk kommunen og de øvrige offentlige kasser.

Den budgetøkonomiske opgørelse adskiller sig fra den velfærdsøkonomiske tilgang, som opgør og værdisætter al ressourceforbrug forbundet med indsatsen i pengeenheder (eksempelvis anvendelse af private borgeres tid). For uddybning heraf henvises til Socialstyrelsens brugervejledning for samfundsøkonomiske evalueringer⁵.

Scenarieregning

Beregningen foretages for et eller flere specificerede scenarier, hvor der bl.a. indgår antagelser om indsatsens omfang og varighed. Disse antagelser er afgørende for omkostningsestimatet. Jo større en del af omkostningerne der er faste, dvs. er uafhængige af antal driftsår for indsatsen og/eller omfanget af indsatsen, jo mere vil omkostningsestimatet variere som følge af det opstillede scenarie. I de tilfælde, hvor mange omkostninger er faste, vil det være hensigtsmæssigt at opstille flere scenarier, så man får et spænd for omkostningerne.

Bruttoomkostninger

Vi estimerer bruttoomkostningerne ved indsatsen. Dvs. at vi ikke modregner de besparelser, der følger af et eventuelt bortfald af en eksisterende indsats overfor målgruppen.

Faste priser

Alle omkostninger opgøres i faste priser for det aktuelle prisår.

Omkostninger per deltagerforløb baseret på nettonutidsberegning

Resultatet opgøres som *omkostninger pr igangsat og pr. gennemført deltagerforløb*. Disse er estimeret på baggrund af de samlede omkostninger opgjort som nettonutidsværdien (NNV) over driftsperioden.

I beregningen af NNV anvender vi en diskonteringsrate på 4 pct.

Opstartsomkostninger

Vi beregner også opstartsomkostningerne. Opstartsomkostninger omfatter omkostninger til de aktiviteter, der skal gennemføres, inden driften af indsatsen kan gå i gang.

Restværdi af investeringer

⁵ <http://socialstyrelsen.dk/filer/tvaergaende/socialstyrelsens-viden/samfundsokonomisk-evaluering-pa-socialomradet-brugervejledning.pdf>

Som udgangspunkt medregner vi restværdi af investeringer, der evt. ikke er afskrevet ved driftsperiodens udløb. Hvis der fx foretages en investering ved opstart på 100 kr. med en levetid på 10 år, vil omkostningerne i et treårigt projekt beløbe sig til 30 kr. hvis man ser bort fra diskonteringsraten. Såfremt der ikke er medregnet restværdi, har vi angivet dette under beskrivelsen af den pågældende investering.

Overhead

For nogle omkostningselementer kan der være dele af ressourceforbruget, der ikke fanges med det anvendte prisestimat. I de tilfælde tilføjer vi et overhead på omkostningen. Dette gælder bl.a. for omkostninger til medarbejdere. Her bruger vi lønudgifterne som prisestimat og medregner et overhead for de øvrige omkostninger til medarbejdere (f.eks. udgifter til medarbejderadministration, kontorplads, IT mv).

Enhedspriser og centrale parametre

Omkostningsvurderingen er baseret på en række enhedspriser og centrale parametre, der er generelle i den forstand, at de kan gå på tværs af indsatser. Disse omfatter:

- Diskonteringsrate (4 pct.)
- Standard overhead (20 pct.)
- Deflator (forbrugerprisindekset)
- Timenorm for offentligt ansatte (1.418 timer)
- Lønninger for offentligt ansatte: (Kommunernes og Regionernes Løndatakontor)
- Estimat for rejseomkostninger og dagpenge ved overnatning indenlands og udenlands
- Satser for hoteldispenation ved overnatning indenlands og udenlands
- Estimat for udgifter til teknisk udstyr.